

Ura pouka v šolski knjižnici s knjižničarko Mrcino

Lesson in the School Library with Spud Murphy

Laura Belak

Izveček

Pri pouku slovenščine smo po obravnavi dela Knjižničarka Mrcina avtorja Eoina Colfra odšli na obisk tudi v šolsko knjižnico. Učenci so bili ob obravnavi dela seznanjeni tudi z bralnim listom za prozo, na katerem je treba zapisati osnovne podatke o prebrani knjigi ter delo analizirati po vsebinski, oblikovni in jezikovni plati. Izpolnjene bralne liste učenci vložijo v bralno mapo ter so jim v pomoč pri pripovedovanju bralne značke kot tudi pri urjenju večšine govornega nastopanja. Pri uri pouka v šolski knjižnici je knjižničar učencem predstavil tudi postopek nastanka knjige ter pot, kako sploh pride knjiga od avtorja na police šolske knjižnice in v roke bralca. Učenci so se nato v izdelavi lastne knjige preizkusili tudi sami, pri čemer so morali upoštevati oblikovne lastnosti, ki jih ima vsaka knjiga.

Ključne besede:

šolska knjižnica, medpredmetno sodelovanje, pouk, knjižničar, nastanek knjige, analiza knjige/pesmi, bralna mapa, bralni list

UDK 027.8

Abstract

During a Slovenian Language lesson, we visited the school library after discussing the book *The Legend of Spud Murphy* by Eoin Colfer. During the discussion of the book, the pupils were acquainted with the prose reading sheet, on which they have to write down the basic information about the book they have read and analyse it from the aspect of content, form and language. The pupils insert the filled-out reading lists into their reading folders, which help them to tell stories under the reading badge project, and practise the skill of oral presentations. During the lesson in the school library, the librarian presented to the pupils the process of creating a book and how the book passes from the author to the shelf of the school library and eventually to the reader. Afterwards, the pupils tried their hand at making their own book, for which they had to bear in mind the formal properties of books.

Key words:

school library, cross-curricular cooperation, lessons, librarian, book creation, analysis of book/poem, reading folder, reading sheet

UVOD

Vsako šolsko leto učiteljice skupaj s knjižničarjem načrtujemo ure pouka v knjižnici. Za novo šolsko leto smo spremenili vsebine ur pouka, saj smo izhajali iz besedil v novih berilih, tako da smo vsebine (književnost) malo posodobili. Še vedno je pouk vezan na cilje, ki so zapisani v učnem načrtu slovenščine in kurikulu knjižnično informacijsko znanje. Tako smo v tem letu pri uri slovenščine v okviru učne teme »Jaz, moja družina, družba« izvedli učno enoto Eoin Colfer: Knjižničarka Mrcina. Za obravnavo dela smo uporabili odlomek v berilu in knjigo Knjižničarka Mrcina.

POTEK UČNE URE V RAZREDU

V uvodnem delu sem se z učenci želela pogovoriti o poznavanju knjig. Postavila sem preprosto vprašanje: »Kakšne knjige rad bereš?« Učenci so mi povedali in opisali zelo različne stvari (tanke ali debele knjige, stripe, detektivke itd.), predstavili svoja mnenja in tako se je razvil pogovor. Nato sem na i-tabli prikazala spodnjo sliko in navodilo »Besede v levem stolpcu poveži z besedami v desnem v logične dvojice. Rešitve utemelji.«

ilustracija	detektivka
par	slikanica
zaklad	ljubezenska zgodba
rima	pustolovska zgodba
prstni odtis	pesem

Po uvodu smo prešli na glavni del, v katerem sem vodila učni pogovor o odnosu učencev do knjižnice. Vnaprej sem si pripravila naslednja vprašanja, pri katerih so učenci sodelovali:

- Ali hodiš v šolsko knjižnico?
- Kako pogosto jo obiskuješ?
- Kakšne knjige si rad sposojaš?
- Katere dejavnosti v knjižnici so ti še všeč?
- Kako bi sprejel, če bi bil za neko svoje ravnanje kaznovan tako, da bi moral nekaj ur preživeti v knjižnici?
- Ali obiskuješ tudi kako drugo knjižnico? Katero?

Po odgovorih in daljšem pogovoru sem napovedala branje odlomka Knjižničarka Mrcine avtorja Eoina Colferja. Pogovorili smo se o avtorju, ilustratorju, podatkih, ki so zapisani v knjigi, ki so neke vrste osebna izkaznica knjige (kasneje je v knjižnici natančnejšo razlago podal knjižničar). Podatke o knjigi (avtor, naslov, založba, letnica) so zapisali v zvezek.

Zbrano so poslušali prvo poglavje in nato izražali svoje vtise. V razmislek sem jim izpostavila misel iz knjige: »Vili ne razume, kaj hoče mama povedati s povedjo: »Veš, Vili, včasih je pač tako, da lahko jahaš samo v domišljiji.« Nato sem jih vprašala, kako so razumeli zapisani stavek. Zatem so odprli berilo na 54 strani in glasno brali odlomek. Ko so zaključili z glasnim branjem, je prišel na vrsto razmislek, o čem pripoveduje/govori odlomek oziroma knjiga. Glavne podatke so zapisali v zvezek. Nato so s table prepisali navodilo za domačo nalogo: »Napiši nekaj nasvetov, kakšen naj bo knjižničar, da bodo otroci radi hodili v knjižnico.« Ob tem sem jim napovedala, da bo naslednja ura slovenščine potekala v šolski knjižnici.

SODELOVANJE S ŠOLSKIM KNJIŽNIČARJEM

S knjižničarjem sva pred začetkom šolskega leta uskladila časovni okvir ter cilje, ki ustrezajo pouku glede na učni načrt slovenščine ter kurikula knjižnično informacijsko znanje (dalje KIZ). Cilji in vsebine KIZ so v drugem VIO (pri nas v 4. razredu) povezani s postopkom nastanka knjige ter potjo knjige, od tega, kako se uresniči ideja o vsebini, do same izdaje, natisa knjige ter distribucije (knjigarna, knjižnica), kako knjiga pride od avtorja do končnega uporabnika (bralca). Ob tem učenci spoznajo tudi poklice, ki so povezani s knjigami.

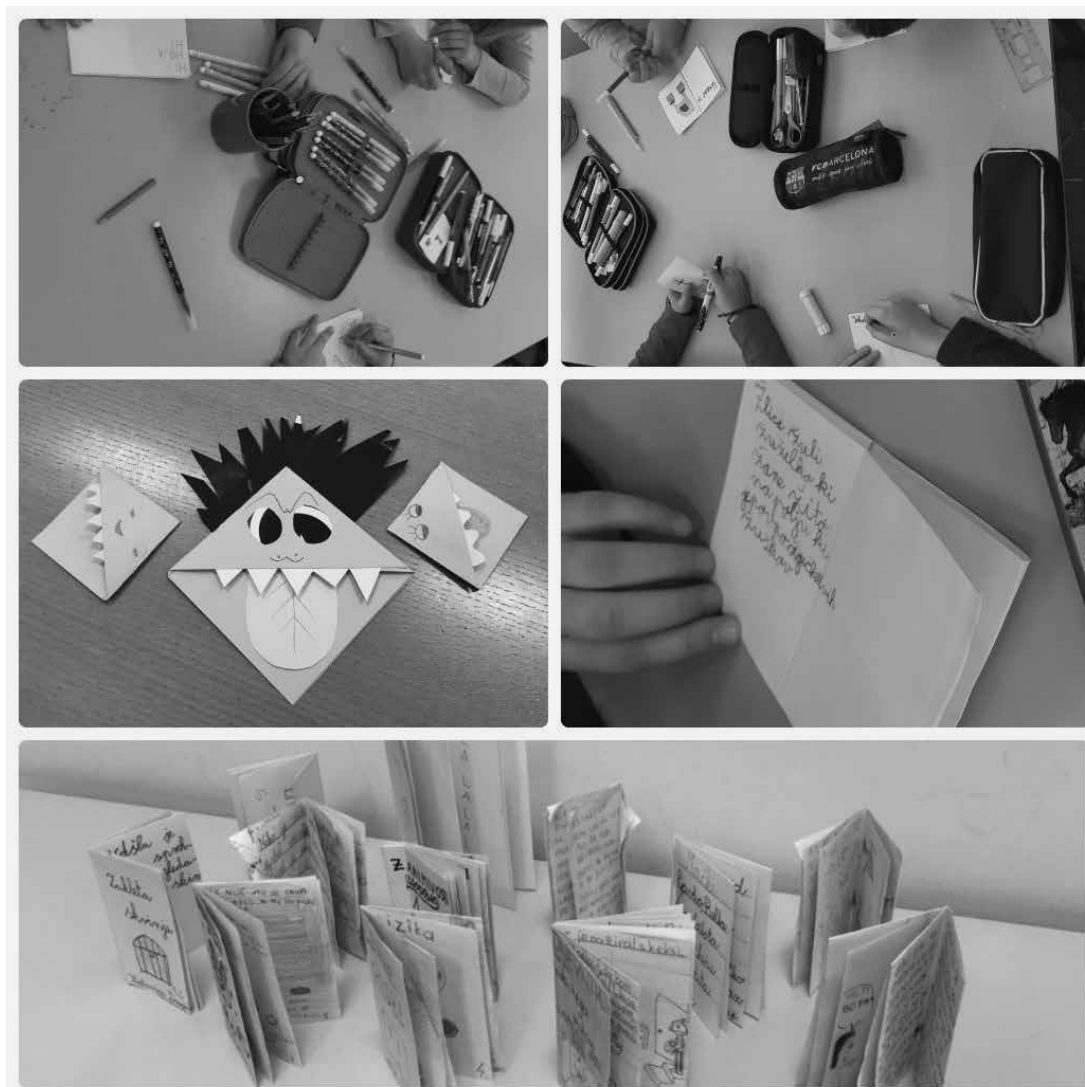
Knjižničar je učence pozdravil in za uvodno motivacijo predstavil eno svojih najljubših knjig ter junakinjo knjižničarko Mrcino. Pokazal je knjigo, platnice ter nekaj ilustracij, o katerih je želel spregovoriti. Posebej je izpostavil ilustracije ter vprašal, ali so komu znane (isti ilustrator je ustvarjal groznega Gašperja, Tiransko teto in druge). Učenci so knjigo že poznali, saj so jo obravnavali v okviru pouka slovenščine. Knjižničarju so obrazložili, da se

je knjižničarka Mrcina obnašala zelo nerazumno s tem, ko je s krompirjevko kaznovala uporabnike ob premikanju po knjižnici ter jim omejila gibanje med policami. Povedali so, da njeno obnašanje ni bilo primerno, niti si sami ne bi želeli takšne knjižničarke.

Knjižničar je nato pokazal knjižni blok (sešite in zlepljenje liste) ter platnice, ki ga obdajajo, nato je omenil še CIP-zapis in razložil, kaj to pomeni (nekakšna osebna izkaznica knjige, kjer na enem mestu najdemo pomembne podatke o knjigi). Hkrati je opozoril na različne poklice, ki sodelujejo pri nastanku knjige (avtor, ilustrator, založnik, tiskar, knjigar,

knjižničar itd.). Da so učenci lažje in bolj realistično doživeli avtorstvo, so po navodilih sami izdelali knjigo. Ob knjižničarjevem prikazovanju in prepogibanju lista v podobo knjige so se sami lotili izdelave preproste knjige. Uporabili so pripomočke (list papirja, škarje, svinčnike, barvice) in zglobali svojo knjigo. Ob tem so postali neke vrste tiskarji, nato avtorji (pisatelji, pesniki, ilustratorji), odvisno od vsebine, ki so jo namenili knjigi. Ko je bila knjiga izdelana, so se lotili še knjižničarke Mrcine, ki je bila narejena v obliki vogalne knjižne kazalke. Knjižničar je za naslednje dni pripravil razstavo iz izdelkov, ki so nastali pri pouku.

Slika 1: Na zgornjih dveh fotografijah so učenci med izdelavo svojih knjig. Na srednji levi fotografiji so knjižne kazalke – knjižničarke Mrcine. Na spodnji pa je razstava izdelanih knjig. (Foto Gregor Škrli)

BRALNA MAPA

S sodelavkami, ki poučujejo v preostalih oddelkih četrtega razreda, smo v tem šolskem letu na novo vpeljale tudi bralne liste, s katerimi bodo učenci pridobili sistematične veščine, saj bo treba bralni list izpolniti po vsaki prebrani knjigi, naučeni pesmi ter ga vložiti v bralno mapo. Učencem bo bralni list služil kot pripomoček pri pripovedovanju prebranega za bralno značko ter pri govornih nastopih. Bralni listi se nekoliko razlikujejo glede na to, ali je prebrano delo proza ali poezija. Na podlagi tega smo skupaj oblikovale dva tipa bralnih listov (enega za prozo in drugega za poezijo).

Bralni list za prozo je sestavljen iz preglednice osnovnih podatkov o knjigi ter nekaj vprašanj o prebrani zgodbi. Preglednico osnovnih podatkov sestavljajo naslov prebrane knjige in naslov izvirnika, če ga izbrano delo ima, ter ime prevajalca v slovenščino. Poleg tega vsebuje tudi podatke o tem, kdo je delo ilustriral, katera založba ga je izdala, kraj in letnico izdaje ter število strani, ki jih ima izbrano delo. Zapisanim osnovnim podatkom o knjigi sledi krajša, strnjena obnova prebrane zgodbe in lastno vrednotenje oziroma razmišljanje o sami knjigi kot tudi zgodbi. Ob koncu bralca podamo še svoje priporočilo in lastno oceno.

Bralni list za poezijo pa vsebuje podatke o naslovu in avtorstvu izbrane pesniške zbirke kot tudi naslovu izbrane pesmi iz le-te. Kot pri prozi je treba tudi pri poeziji zapisati, o čem govori izbrana pesem ter koliko kitic in verzov ima. V pesmi je treba poiskati tudi rime in jih izpisati. Utemeljiti in zapisati pa je treba tudi verz, ki je bralcu v pesmi najbolj všeč. Bralni list se sklene z vrednotenjem in lastno oceno izbrane pesniške zbirke.

Osnovni namen uporabe in vpeljave bralnih listov je, da se učenci urijo v veščini iskanja osnovnih podatkov o knjigi ter seznanijo s tem, kje v knjigi najdemo te podatke (kar se dobro povezuje z delom in poukom v knjižnici). Učenci se prav tako urijo v analiziranju zgodbe, pesmi po vsebini, obliki in jeziku. Poleg tega lahko učenec prek bralnih listov spremlja svoj lasten napredek v sposobnostih zapisovanja, analiziranja kot tudi izražanja.

SKLEP

Prispevek predstavlja dobro sodelovanje s šolskim knjižničarjem, saj vsako leto pred začetkom novega šolskega leta skupaj načrtujemo pouk v knjižnici. Pri načrtovanju tokratnega šolskega leta smo načrtovali malo drugačen pouk (prvič po dolgih letih smo zamenjali in posodobili tudi učbenike v učbeniškem skladu in tako v berilih dobili odlomke sodobnejših del).

Predstavila sem uro pouka slovenščine, v kateri sem učence izzvala z vprašanjem »Kakšne knjige rad bereš?« in se z njimi pogovorila o poznavanju knjig. Z dodatnimi vprašanji sem se navezala na knjižnico, obiskovanje knjižnic in dejavnosti, povezane s knjižnico ter branjem. Nato smo obravnavali knjigo Knjižničarka Mrcina, zapisovali podatke o delu (avtor, naslov, založba, letnica) in se pogovorili o glavni junakinji v knjigi. Pomemben del pouka je tudi glasno branje odlomka ter motivacija za branje celotnega besedila (knjiga je bila v ožjem izboru za domače branje, vendar po tehtnem razmisleku, saj je ni možno več kupiti, knjižnice pa nimajo dovolj izvodov, ni bila izbrana za domače branje). Predstavila sem tudi pouk v knjižnici, kjer je knjižničar bolj strokovno razložil, kje se nahajajo podatki o knjigi ter kdo vse sodeluje pri nastanku knjige kot vsebinskega kot fizičnega izdelka, in je učence naučil izdelati lastno knjigo ob prepoznavanju vlog oz. poklicev, na povključenih v izdelavo. Za dodatno motivacijo so po njegovih navodilih in predlogah učenci sami izdelali tudi knjižno kazalko v podobi knjižničarke Mrcine. Sodelovanje in medpredmetno povezovanje s šolskim knjižničarjem je bilo kot vedno izvedeno uspešno, saj je knjižničar učencem slikovito in zanimivo predstavil knjigo kot lepljen oziroma sešit blok listov, ki ga obdajajo platnice. Seznanil jih z vsebino ter poklici, ki so povezani z nastankom knjige od začetka do prihoda na knjižno polico. Poleg tega jih je še dodatno navdušil z dejansko izdelavo knjige.

Predstavila sem tudi letošnjo novost – bralne mape in bralne liste –, saj s sodelavkami po nekaj mesecih ugotavljamo, da učenci že pridobivajo sistematične veščine, kajti po vsaki prebrani knjigi, pesniški zbirki izpolnijo bralni

list ter ga vložijo v bralno mapo. Izkazalo se je, da jim izpolnjeni bralni list služi kot dober

pripomoček pri pripovedovanju za bralno značko. ●

Viri

Colfer, E. (2005). Knjižničarka Mrcina. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Knjižnično informacijsko znanje. Kurikul: osnovna šola. (2009). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 30. 9. 2016 s spletne strani: http://www.zrss.si/pdf/080711123601_1-k-knjiznicno_informacjsko_znanje_os-sprejeto.pdf.

Radovednih pet. Berilo 4: berilo za slovenščino v 4. razredu osnovne šole (2016). 1. izd., 1. ponatis. Ljubljana: Rokus Klett.

Slovar slovenskega knjižnega jezika: SSKJ 2 (2014). 2., dopolnjena in deloma prenovljena izd. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Škrlič, G. (2014). Kako nastane knjiga – pouk v četrtem razredu o nastanku in zgradbi knjige. Šolska knjižnica, letn. 24, št. 1, str. 43–49.

Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 30. 9. 2016 s spletne strani: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf.

Laura Belak, univ. dipl. prof. razrednega pouka, zaposlena kot učiteljica razrednega pouka na Osnovni šoli Prule v Ljubljani

Naslov: Osnovna šola Prule, Prule 13, 1000 Ljubljana

E-naslov: belaklaura@gmail.com

Zapiši svoje razmišljanje o knjigi. Utemelji. (Na primer: Kaj je vplivalo ali kdo je vplival na to, da si izbral/a to knjigo? Kaj ti je bilo všeč? Kaj te je v zgodbi navdušilo? Kaj te je presenetilo? ...)

Če bi imel/a možnost avtorju postaviti vprašanje o zgodbi, kaj bi ga vprašal/a?

Komu bi to knjigo priporočil/a v branje? Zakaj?

Oceni knjigo. (Pri čimer pomeni 1 ☆ - ni mi všeč, 5 ☆ - zelo mi je všeč.)

DATUM POROČANJA: _____

PODPIS UČITELJICE: _____